Keskkonnaministri määruse
„Vedelkütuste kohta esitatavad keskkonnanõuded, biokütuste säästlikkuse kriteeriumid, vedelkütuste keskkonnanõuetele vastavuse seire ja aruandmise kord ning biokütuste ja vedelate biokütuste kasutamisest tuleneva kasvuhoonegaaside heitkoguste vähenemise määramise metoodika“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse uue terviktekstina välisõhu kaitse seaduse ning selles sätestatud volitusnormi kehtetuks tunnistamise tõttu ning seoses uue atmosfääriõhu kaitse seaduse jõustumisega 2017. aasta 1. jaanuaril.

Võrreldes keskkonnaministri 21. juuni 2013. a määruse nr 45 „Vedelkütuste kohta esitatavad keskkonnanõuded, biokütuste säästlikkuse kriteeriumid, vedelkütuste keskkonnanõuetele vastavuse seire ja aruandmise kord ning biokütuste ja vedelate biokütuste kasutamisest tuleneva kasvuhoonegaaside heitkoguste vähenemise määramise metoodika“ terviktekstiga (edaspidi *kehtiv terviktekst*) on eelnõukohase määruse teksti sisuliselt muudetud. Välja on jäetud mitu sätet, kuna paljud seni direktiividest ülevõetud nõuded on nüüdseks sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsekohalduvates määrustes. Lisaks on tehtud keelelisi parandusi, normitehnilisi muudatusi ja eemaldatud aegunud sätteid.

Kehtiva tervikteksti seletuskirja saab kätte Keskkonnaministeeriumist, esitades teabenõude.

Määruse eelnõu on ette valmistanud Keskkonnaministeeriumi välisõhu osakonna peaspetsialist Heiko Heitur (tel 626 0755, heiko.heitur@envir.ee). Eelnõu keeletoimetaja oli õigusosakonna peaspetsialist Aili Sandre (tel 626 2953, aili.sandre@envir.ee). Määruse eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna jurist Peeter-Jaak Ait (tel 626 0738, peeter-jaak.ait@envir.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõukohase määruse sisu (eelnõukohane määrus koosneb 13 paragrahvist ja üheksast lisast) on võrreldes kehtiva terviktekstiga muutunud.

Paragrahvi 1 lõike 2 punktist 7 on välja jäetud viide direktiivile 1999/32/EÜ ja asendatud viitega Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2016/802/EL, millega eespool nimetatud direktiiv tunnistati kehtetuks. Uue direktiivi järgi on korrigeeritud viiteid artiklitele, sest artiklid 4c ja 4e on sätestatud uues direktiivis artiklitena 8 ja 10 ning artikkel 3a vastab uue direktiivi artiklile 5.

Paragrahvist 2 on välja jäetud mitu viidet kehtetuks tunnistatud direktiividele, mis on asendunud otsekohalduvate Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustega. Lõike 2 punktis 2 on asendatud viide kehtetuks tunnistatud direktiivile 97/68/EÜ viitega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) nr 2016/1628, mis käsitleb väljaspool teid kasutatavate liikurmasinate sisepõlemismootorite gaasiliste saasteainete ja tahkete osakeste heite piirnorme ja tüübikinnitusega seotud nõudeid, millega muudetakse määruseid (EL) nr 1024/2012 ja (EL) nr 167/2013 ning muudetakse direktiivi 97/68/EÜ ja tunnistatakse see kehtetuks. Sama lõike punktis 3 on asendatud viide kehtetuks tunnistatud direktiivile 2002/25/EÜ viitega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 167/2013 põllu- ja metsamajanduses kasutatavate

sõidukite kinnituse ja turujärelevalve kohta. Lõike 3 punktis 1 on asendatud viide kehtetuks tunnistatud direktiivile 70/220/EMÜ viitega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 715/2007, mis käsitleb mootorsõidukite tüübikinnitust seoses väikeste sõiduautode ja kommertsveokite (Euro 5 ja Euro 6) heitmetega ning sõidukite remondi- ja hooldusteabe kättesaadavust. Viide kehtetuks tunnistatud direktiivile 88/77/EMÜ on asendatud viitega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele 595/2009/EÜ, mis käsitleb mootorsõidukite ja mootorite tüübikinnitust seoses raskeveokite heitmetega (Euro VI) ning sõidukite remondi- ja hooldusteabe kättesaadavust ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 715/2007 ja direktiivi 2007/46/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 80/1269/EMÜ, 2005/55/EÜ ja 2005/78/EÜ.

Paragrahvi 2 lõikes 9 on korrigeeritud laevakütuse terminit, mis kehtivas terviktekstis ei olnud direktiiviga 2016/802/EL kooskõlas. Direktiivi järgi ei kuulu laevakütuste hulka enam põlevkivist toodetud kütus. Seepärast on määratlusest välja jäetud lauseosa „põlevkiviõlist või muust toorainest saadud vedelkütus“.

Paragrahvi 2 täiendatakse terminiga *vedel põlevaine*. See on tingitud turul valitsevast ebaõiglasest olukorrast, kus mõned turuosalised muudavad teadlikult kütuste parameetreid, et klassifitseerida ja hiljem tarbimisse lubada kütuseid, millele ei ole kehtestatud keskkonnanõudeid. Vedel põlevaine on üks sellistest kütustest, mida on võimalik alkoholi-, tubaka-, kütuse-, elektriaktsiisi seaduse (edaspidi *ATKEAS*) alusel tarbimisse lubada. Kuna eelnõukohane määrus sätestab keskkonnanõuded mootorikütustele ja kütteõlidele, siis on asjakohane sätestada ka keskkonnanõuded vedelale põlevainele selle kasutusotstarbe järgi. Vedel põlevaine on defineeritud ATKEASi § 19 lõike 1 kohaselt järgmiselt: „Kütusena käsitatakse käesoleva seaduse mõistes ka mootorikütusest, kütteõlist ja kütusesarnasest tootest erinevat vedelat põlevainet (edaspidi *vedel põlevaine*) ja biokütust, mida kasutatakse, pakutakse müügiks või müüakse mootorikütuse või kütteainena või mootorikütuse või kütteaine lisandina.“ Teine kütuseliik, millele ei ole samuti keskkonnanõudeid kehtestatud, on kütusesarnane toode. Seepärast on eelnõukohase määruse kontekstis vedela põlevaine defineerimisel hõlmatud ka kütusesarnane toode, mida eelnõus pikemalt ei kirjeldata, vaid viidatakse otse ATKEASile, mille §-s 20 on see defineeritud järgmiselt: „Kütusesarnane toode käesoleva seaduse mõistes on toode, mille KNi:
1) esimesed neli numbrit on 2901 ning mis atmosfäärirõhul ja 15 °C juures ei ole gaasilises olekus;
2) esimesed kuus numbrit on 2707 10, 2707 20, 2707 30, 2707 50 või 2711 12–2711 14 ja mida kasutatakse mootorikütusena, kaasa arvatud statsionaarses mootoris;
3) kaheksa numbrit on 2710 11 11–2710 11 25, 2710 11 90, 2710 19 11, 2710 19 15, 2710 19 31, 2710 19 35, 2710 19 51, 2710 19 55, 2902 20 00, 2902 30 00, 2902 41 00, 2902 42 00, 2902 43 00 või 2902 44 00, samuti toode, mille KNi esimesed neli numbrit on 3811, välja arvatud toode, mille KNi kaheksa numbrit on 3811 21 00 või 3811 29 00.“

Paragrahvi 4 lisatakse lõige 4, kus sätestatakse keskkonnanõuded vedelale põlevainele selle kasutusotstarbe järgi. Kui vedelat põlevainet kasutatakse kütteõlina, peab see vastama vähemalt eelnõukohase määruse lisas 7 sätestatud nõuetele, ja kui seda kasutatakse mootorikütusena, siis lisas 1 või lisas 2 sätestatule.

Paragrahvist 6 on välja jäetud aegunud viide, sest alates 1. jaanuarist 2014. a ei tohi metüültsüklopentadienüülmangaan-trikarbonüüli (MMT) sisaldus ületada 2 mg liitri kohta.

Paragrahvi 7 lõikest 1 on välja jäetud aegunud tekstiosa, sest 1. jaanuarist 2015. a võib Läänemerel kasutada ainult 1000 mg/kg (0,1% massist) väävlisisaldusega laevakütuseid. Samuti on võrreldes kehtiva tervikteksti jäetud välja lõiked 6 ja 7, sest ka need erandid kaotasid kehtivuse samast päevast.

Paragrahvis 9 on ajakohastatud lõike 1 punkt 1, sest kasvuhoonegaaside heitkoguste vähenemine peab alates 1. jaanuarist 2017. a olema vähemalt 50%.

Paragrahvid 12^1 ja 13 on välja jäetud kui ajakohatud.

Lisast 1 jäetakse välja joonealune märkus number kaks, mis on seotud kütusekvaliteedi direktiivi (2009/28/EÜ) lisas 1 sätestatud võimalusega lubada turule mootoribensiini oktaaniarvuga 91. Praktikas selline vajadus otseselt puudub. Üheski tanklas ei ole seda kütust võimalik osta, sest tegelikkuses ei ole ka selle tarbijaid. Näiteks põllumajandus- ja metsamajandussektoris kasutatavates sõidukites (traktorid, liikurmasinad jm) ning ka vanades unikaalsetes autodes kasutatakse tanklates müüdavaid kütuseid. Kõnealuse võimaluse rakendamisest ei ole Euroopa Komisjoni varem teavitatud, mistõttu on igati asjakohane lisa 1 tabelit korrigeerida. Välja jäetakse ka joonealune märkus number kolm, sest tegemist on aegunud sättega. Samuti on tabelist välja jäetud nii suvise kui ka talvise perioodi juures kirjeldatud „klass B“ ja „klass E/E1“, sest nende väärtused on tabelites olemas. Praegu tekitavad need nii kütusemüüjate kui ka sertifitseerimisasutuste seas pigem segadust. Joonealusest märkusest number kolm (kehtiva tervikteksti number viis) on selguse huvides välja jäetud viited klassidele, sest need ei lähe tabeli loogikaga enam kokku ning kirjeldatud on ainult need kütuseklassid, mida üleminekuperioodil tarbimisse võib lubada.

Lisast 2 jäetakse selguse huvides tabelist välja kirjed „klass C“ ja „klass 1“, mis tegelikkuses on tabelis asjakohaste parameetritega juba kirjeldatud, sest „klass C“ külmfiltri ummistuspunkt (edaspidi CFPP) võib olla maksimaalselt –5 kraadi ja „klassi 1“ CFPP –26 kraadi. Samuti lisatakse joonealune märkus, milles kirjeldatakse, millistele klassidele kütus üleminekuperioodil vastata võib.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele on selgitatud sissejuhatuses nimetatud kehtiva tervikteksti seletuskirjas.

4. Määruse mõju

Määrus mõjutab laevakütuse punkerdajaid ja kütusetootjaid. Kuna laevakütusena ei käsitleta enam põlevkivi ja muud toorainet, siis ei ole võimalik ka vastavatest komponentidest laevakütust valmistada. Lisaks mõjutab kütusetootjaid ka vedelale põlevainele laienevad nõuded. Selle tulemusena ei ole võimalik turustada põlevainet, mida kasutatakse kütmiseks või mootorikütuseks, kui see ei vasta määruses sätestatud keskkonnanõuetele.

Määrusel on positiivne mõju keskkonnale, sest vedelale põlevainele kehtestatakse keskkonnanõuded selle kasutusotstarbe järgi. Selle tulemusena ei ole edaspidi enam võimalik mootorikütusena ja kütteõlina kasutada kütuseid, millele ei ole keskkonnanõudeid kehtestatud. Sel moel paraneb õhukvaliteet ja tagatakse tarbijatele kvaliteetne kütus ning sellest tulenev ohutuskindlus.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevus, rakendamiseks vajalikud kulud ja rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too kaasa lisakulutusi.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub samal ajal atmosfääriõhu kaitse seadusega – 2017. aasta 1. jaanuaril.

7. Määruse kooskõlastamine

Määruse kooskõlastas märkustega Maaeluministeerium ja vaikimisi kooskõlastasid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Rahandusministeerium, Maksu- ja Tolliamet ning Eesti Akrediteerimiskeskus. Kommentaari esitas Eesti Õliühing. Esitatud kommentaaridega arvestamise tabel on toodud seletuskirja lisas 1.

Keskkonnaministri XXXXXX määrus nr XX
„Vedelkütuste kohta esitatavad keskkonnanõuded,
biokütuste säästlikkuse kriteeriumid,
vedelkütuste keskkonnanõuetele vastavuse seire
ja aruandmise kord ning biokütuste
ja vedelate biokütuste kasutamisest tuleneva
kasvuhoonegaaside heitkoguste
vähenemise määramise metoodika“ seletuskirja
Lisa 1

Märkustega arvestamise tabel

Ettepaneku esitaja	Kommentaar/ettepanek	Arvestatud/mitte arvestatud	Põhjendus
Maaeluministeerium	Eelnõu § 9 lõike 1 punktis 5 nimetatud nõukogu määrus (EÜ) nr 73/2009, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames põllumajandustootjate suhtes kohaldatavate otsetoetuskavade ühiseeskirjad ja teatavad toetuskavad põllumajandustootjate jaoks (EÜT L 30, 31.01.2009, lk 16–98), tunnistati 2013. aastal kehtetuks. Kohustuslikud majandamisnõuded ja maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded on toodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549—607) lisas II.	Arvestatud	Määruse eelnõu § 9 lõike 1 punkt 5 kehtiva määruse viitega asendatud.
Eesti Õliühing	Eesti Õliühing ei saa nõustuda, et eelnõu lisades: lisa6 „kerge kütteõli kohta esitatavad keskkonnanõuded2, lisa 7 „raske kütteõli kohta esitatavad keskkonnanõuded“ ja lisa 8 „põlevkivi kütteõlile esitatavad keskkonnanõuded“ on väärtuse PCB sisaldus, mg/kg, nõudeks määratud - . Momendil kehtivas keskkonnaministri määruses nr. 45 on antud väärtuse nõue määratud väärtusega „0“ millele on lisatud	Arvestatud	Kehtiva määruse nõuded taastatud. PCB sisalduse nõue määruse eelnõu lisades 6–8 on määratud väärtusega „0“.

	tõlgendus: “ PCB sisaldus loetakse nõuetele vastavaks, kui EN 12766 katsemeetodit kasutades saadakse analüüsi tulemuseks väiksem kui 1 mg/kg“. Oleme seisukohal, et eelnõus esitatud uus väärtus „–„ annab aluse erinevateks võimalikeks tõlgendusteks		